

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาวะปัจจุบัน โลกกำลังประสบปัญหาเรื่องน้ำเสีย ขยะมูลฝอยและการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในแต่ละประเทศ ถึงแม้ว่าในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จะมีการตื่นตัวเรื่องสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน ประเทศต่าง ๆ ได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งการหาแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ ซึ่งได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ ทุกคนจึงต้องตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่ต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเองให้ดียิ่งขึ้น สิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยในปัจจุบันมีหลายด้าน เช่น ปัญหาป่าไม้ ปัญหาแหล่งน้ำ ปัญหามลพิษต่าง ๆ และปัญหาด้านขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าปัญหาขยะมูลฝอยได้กลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในลำดับต้น ๆ ของประเทศ และกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ อาทิ เช่น ปัญหาขยะมูลฝอยตกค้าง ส่งกลิ่นรบกวน ทำให้เกิดภาพอันน่ารังเกียจ และส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน (บัณฑิต เอื้อวัฒนากุล และ ไพฤทธิ์ สุขเกิด. 2544 : 1) ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่เกิดกับทุกชุมชน ลักษณะของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยไม่ถูกวิธี หรือมีขยะมูลฝอยจำนวนมากจนไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บ เก็บขนและกำจัดได้หมดภายในวันเดียว ขยะมูลฝอยจึงตกค้างในชุมชน สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอย คือการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร ซึ่งเป็นปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากไม่สามารถคำนวณปริมาณขยะมูลฝอย ซึ่งจะเกิดปัญหาเรื่องกลิ่นจากขยะมูลฝอยที่กำจัดไม่หมด กลิ่นจากถังขยะและบริเวณที่ทิ้งขยะ ปัญหาเรื่องแมลง สัตว์นำโรค และก่อให้เกิดเหตุรำคาญ เดือดร้อนและปัญหาอื่น ๆ ตามมา (ปณิธิ วงศ์มาศ. 2550 : 1)

แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่สำคัญอีกแห่งก็คือตลาดสด ซึ่งเป็นสถานที่พบปะชุมนุมซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าของคนไทย มาตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่แล้วสินค้าที่วางจำหน่ายในตลาดสด จะเป็นสินค้าประเภทอาหาร โดยเฉพาะอาหารสด ทั้งเนื้อสัตว์

อาหารทะเล ผักสดและผลไม้ นอกจากนี้ปัจจุบันยังมีการขายอาหารปรุงสำเร็จในตลาดกันมากขึ้น ความสด ความสะอาด ปลอดภัยจากคุณภาพอาหารที่จำหน่าย ความสะดวก ปลอดภัยในการมาใช้บริการ ความสะอาดเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะของสถานที่และการปฏิบัติที่ถูกสุขลักษณะส่วนบุคคล การมีบรรยากาศที่ดีของผู้จำหน่ายสินค้า เป็นส่วนประกอบที่สำคัญทั้งสิ้น ในการมาใช้บริการตลาดสดในชุมชนนั้นๆ ของประชาชน

ปัจจุบันตลาดสดในประเทศไทย ตามที่กองสุขาภิบาลอาหาร กระทรวงสาธารณสุข สํารวจในปี พ.ศ.2552 มีจำนวนทั้งสิ้น 18,740 แห่ง เป็นตลาดที่ได้มาตรฐานถูกสุขลักษณะตามที่กำหนดไว้เพียง 1,792 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.1 เท่านั้น (กองสุขาภิบาลอาหาร กรมอนามัย. 2552 : 9) ซึ่งนอกนั้นยังคงไม่ได้มาตรฐาน สภาพของตลาดที่ไม่ได้มาตรฐานส่วนใหญ่จะพบปัญหาคือพื้นตลาดชำรุดเป็นหลุม มีน้ำขัง มีคราบสกปรกและเศษขยะมูลฝอยตกค้าง รางระบายน้ำในตลาดและรอบตลาดมีน้ำเสียขังอยู่ มีกลิ่นเหม็น ผงังและเพดานมีคราบสกปรก มีหยากไย่เกาะอยู่ การวางจำหน่ายสินค้าไม่เป็นระเบียบ มีการวางจำหน่ายสินค้าบนชั้นวาง มีสัตว์และแมลงนำโรคชุกชุม และนอกจากนั้น ผู้ประกอบการในตลาดยังปฏิบัติตัวไม่ถูกสุขวิทยาส่วนบุคคล เป็นต้น

ผลกระทบจากตลาดที่ไม่ถูกสุขลักษณะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ซึ่งอาจก่อให้เกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อทางอาหารและน้ำได้ เพราะจากการที่ตลาดสดเป็นที่รวมสินค้าประเภทอาหารจำนวนมาก และการระบาดของโรคติดต่อทางอาหาร หลายครั้งพบว่า มีตลาดที่เป็นแหล่งแพร่กระจายของโรค ซึ่งอาหารที่จัดจำหน่ายในตลาดสด อาจเกิดความสกปรกได้จากการจัดเก็บหรือการขนส่งก่อนถึงตลาดสด ความสกปรกที่เกิดจากตลาดสดที่มีสภาพการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ถูกสุขลักษณะ หรือเกิดจากการสัมผัสโดยตรงของผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดสด จนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์ แมลงนำโรค และกลายเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคเข้าสู่ผู้บริโภค

นอกจากผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสุขภาพอนามัยแล้วนั้น ตลาดสดยังเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย เนื่องจากการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในตลาด ทำให้เกิดของเสียและมลพิษจากตลาดเป็นจำนวนมาก เช่น ขยะมูลฝอย น้ำเสีย กลิ่นเหม็น เสียงดังรำคาญ ควั่นจากการประกอบอาหาร เป็นต้น ถ้าไม่มีระบบการควบคุมดูแลและกำจัดของเสียเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม แล้วจะส่งผลทำให้เกิดผลกระทบ ด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นในชุมชน ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนแก่ประชาชน ซึ่งตลาดส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในเขตชุมชน จึงจะทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากตลาดสดจำนวนมาก แนวทางการแก้ไขเพื่อที่จะไม่ให้ตลาดสดเกิดผลกระทบต่อ

ประชาชนในด้านต่างๆ สามารถทำได้โดย การออกกฎหมายควบคุมตลาดสด ทั้งในแง่การสร้างตลาด การดำเนินการต่างๆ ในตลาด การรักษาความสะอาดภายในตลาดอาหารหรือสินค้าที่จะนำมาจำหน่ายในตลาด รวมถึงผู้เข้ามาค้าขายจำหน่ายสินค้าภายในตลาดและการจัดให้มีการให้ความรู้แก่ผู้ค้าขาย และประชาชนผู้บริโภค ถือเป็นสิ่งจำเป็นเช่นกัน (กรมควบคุมมลพิษ. 2547 : 9)

ทางราชการมีการควบคุมดูแลตลาดให้ถูกสุขลักษณะ โดยได้บัญญัติมาตรการในการควบคุม กำกับการค้าในกิจการตลาด ไว้ตั้งแต่ได้มีการใช้พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2548 และฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยได้บัญญัติเกี่ยวกับ การควบคุมดูแลการประกอบกิจการตลาดได้ในหมวด 8 มาตรา 34 ถึงมาตรา 37 ซึ่งได้ให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่นในการออกข้อกำหนดของท้องถิ่น เพื่อใช้ในการควบคุมกำกับการประกอบกิจการตลาดในเขตรับผิดชอบให้ถูกสุขลักษณะ โดยมีหน่วยงานราชการส่วนกลาง ได้แก่ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ให้การสนับสนุน เป็นที่ปรึกษาทางด้านมาตรฐานวิชาการและปัญหากฎหมายต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันยังพบว่าราชการส่วนท้องถิ่นบางแห่ง ยังไม่ได้ออกข้อกำหนดของท้องถิ่น บางแห่งยังได้ออกข้อกำหนดของท้องถิ่น เกี่ยวกับการควบคุมดูแลการประกอบกิจการตลาดสดตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งสาเหตุที่ยังไม่มีการออกข้อกำหนดของท้องถิ่นประการหนึ่งก็คือ การขาดหลักเกณฑ์ มาตรฐานเกี่ยวกับการประกอบกิจกรรมการตลาดที่ถูกสุขลักษณะ ดังนั้น กรมอนามัยจึงได้เสนอร่างกฎกระทรวงเกี่ยวกับการควบคุมดูแลการประกอบกิจกรรมตลาดสด ผ่านคณะกรรมการสาธารณสุขและคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเป็นขั้นตอนตามลำดับ ซึ่งคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบในร่างกฎกระทรวง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้ลงนามประกาศเป็นกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2542 ซึ่งการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวง ราชการส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจข้อกำหนดต่าง ๆ ในกฎกระทรวงนี้ (ภาคภูมิ องค์กริธานนท์. 2542 : 11)

ในด้านสิ่งแวดล้อมนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทรวงสาธารณสุข ได้พยายามแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเป็นปัญหาที่เกิดควบคู่มากับการพัฒนาความเจริญของสังคม ซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการเพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยของตลาดสด และการจัดการสถานที่เพื่อนำมาใช้เป็นสถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอย และยังเป็นปัญหาที่หน่วยงานภาครัฐหลายแห่งประสบอยู่ในขณะนี้ หากปริมาณขยะมูลฝอย ยังคงเพิ่มขึ้นอยู่อย่างต่อเนื่อง แม้

จะเพิ่มอุปกรณ์เครื่องมือ และเพิ่มบุคลากรมากขึ้นเพียงใด ก็คงไม่สามารถจัดการขยะมูลฝอยได้ทันต่อปริมาณที่เพิ่มขึ้น

ในการกำจัดขยะมูลฝอยของตลาดสดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์นั้น ในอดีตผู้ค้าขาย กำจัดขยะมูลฝอยโดยการเก็บ บัดกวาดขยะมูลฝอยด้วยตัวเอง บางส่วนจะแยกนำไปกองรวมกันเพื่อทำเป็นปุ๋ยหรืออาหารสัตว์ บางส่วนก็เป็นหน้าที่ของเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ที่จะมาเก็บขนขยะมูลฝอย เพื่อนำไปกำจัด ซึ่งการกำจัดขยะมูลฝอยของผู้ค้าขายในตลาดสด อาจเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ อีกทั้งยังเกิดปัญหาเรื่องการร้องเรียนเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของตลาดสดอยู่บ่อยครั้ง (รายงานประจำปี สำนักยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. 2552 : 14)

กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ เป็นกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบไปด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่รวมกันประมาณ 31,423 ตารางกิโลเมตร 19,639,296 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.6 ของพื้นที่ทั้งหมดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีภูเขาเตี้ยสลับทางด้านทิศเหนือของจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น และทางทิศตะวันออกของจังหวัดกาฬสินธุ์มีเทือกเขาภูพานตั้งอยู่ ประชากรกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์มีทั้งสิ้น 4,973,795 คน โดยแยกเป็นจังหวัดร้อยเอ็ด 1,310,047 คน จังหวัดขอนแก่น 1,750,500 คน จังหวัดมหาสารคาม 937,686 คน และจังหวัดกาฬสินธุ์ 975,562 คน รายได้ของครัวเรือน 10,498 บาทต่อเดือน รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 43,151 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน 8,749 บาท ต่อเดือน (รายงานประจำปี สำนักยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. 2552 : 18) มีตลาดสดจำนวน 81 แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอยจากตลาดสดเกิดขึ้นประมาณ 258 ตันต่อวัน (รายงานประจำปี สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 10. 2552 : 6) ในปัจจุบันมีขยะมูลฝอยจากตลาดสดตกค้างไม่สามารถกำจัดได้ทั้งหมด โดยมีปัญหาที่พบคือ ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้ขยะหมักหมม มีกลิ่นเหม็น ขยะหล่นเรี่ยราด เก็บขนขยะไม่เหมาะสม มีน้ำเน่าเหม็นจากขยะซึ่งต้องการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน เนื่องจากเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม

ในการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ยังไม่มีกรวิจัยว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการทิ้งขยะมูลฝอย รูปแบบการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ตลอดจนการประเมินรูปแบบการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ของตลาดสด ผู้วิจัยในฐานะผู้

ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย รูปแบบการการจัดการขยะมูลฝอยของตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยของตลาดสด ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำถามการวิจัย

1. มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
2. รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร
3. ผลการประเมินรูปแบบ การจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
2. พัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
3. เพื่อประเมินผลรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (กล่าวไว้ในบทที่ 2) ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นสมมติฐาน เพื่อให้ทดสอบความถูกต้องของทฤษฎีได้ว่า

1. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ปัจจัยด้านเจตคติต่อปัญหาขยะมูลฝอย ปัจจัยด้านการสื่อสารและปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

2. หลังจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยมากกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. พื้นที่เป้าหมาย เป็นการศึกษาเฉพาะตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบไปด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวนตลาดสด 81 แห่ง มีผู้ค้าตลาดสด 25,155 คน

2. ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

ระยะที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

ระยะที่ 3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยมีตลาดสดที่ทดลอง จำนวน 1 แห่ง คือ ตลาดสดเทศบาลตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 25,155 คน ตลาดสด 81 แห่ง (รายงานประจำปี สำนักยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. 2552 : 30)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ค้าตลาดสดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 400 คน โดยวิธีกำหนดขนาดกลุ่ม ตามสูตรของ ทาโร่ ยามานะ (Yamane. 1973 : 727)

3.1.3 ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

3.1.4 ตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของผู้ค้าตลาดสดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ คือ

- 1) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย
- 2) ปัจจัยด้านเจตคติต่อปัญหาขยะมูลฝอย

3.1.5 ตัวแปรคั่นกลาง ซึ่งเป็นปัจจัยของเชิงเหตุและผล คือ

- 1) ปัจจัยด้านการสื่อสาร
- 2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม

3.1.6 ตัวแปรตาม ซึ่งเป็นปัจจัยผลลัพธ์ คือ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

3.2 กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้อง ในงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 20 คน ใช้เลือกแบบเฉพาะเจาะจง

3.3 กลุ่มทดลองและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3

3.3.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ค้าตลาดสด ของเทศบาลตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้มาโดยการแบ่งกลุ่มผู้ค้าตลาดสด ตามประเภทสินค้าที่จำหน่าย เช่น ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ อาหารปรุงสำเร็จจำนวน 20 คน

3.3.2 ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่

- 1) ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
- 2) ตัวแปรตาม คือ การจัดการขยะมูลฝอย ของผู้ค้าตลาดสดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึงวิธีการ แผนงาน โครงการ หรือแนวทาง ในการดำเนินกิจกรรมที่ทำให้พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสดดีขึ้นในทุกด้าน

2. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การกระทำเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การคัดแยก การรวบรวม การทิ้ง การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การลดปริมาณขยะมูลฝอย (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำไปขาย การนำไปทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ การยอมรับและเผยแพร่ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะวัดพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check List)

3. ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ที่จัดอยู่ในระดับความรู้ ความจำ จำได้ ระลึกได้ ตามการจัด

ประเภทความรู้หรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ของบลูม (Benjamin H. Bloom. 1971:11) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะวัดความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยโดยใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบ ชนิด 2 ตัวเลือก

4. เจตคติต่อปัญหาขยะมูลฝอย หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อการกระทำเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การคัดแยก การรวบรวม การทิ้ง การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การลดปริมาณขยะมูลฝอย (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำไปขาย การนำไปทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะวัดเจตคติต่อปัญหาขยะมูลฝอย โดยใช้แบบวัดเจตคติชนิดมาตราส่วนประมาณค่าของ ลิเคิร์ต (Likert) ชนิด 5 ตัวเลือก

5. ปัจจัยในการดำเนินงาน หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบด้วย

5.1 ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย หมายถึง ผู้ค้าตลาดสดมีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

5.2 ปัจจัยด้านเจตคติต่อปัญหาขยะมูลฝอย หมายถึง ผู้ค้าตลาดสดมีความรู้สึกที่ดีต่อการกระทำเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

5.3 ปัจจัยด้านการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการในการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารจากผู้ส่งสารผ่านสื่อต่าง ๆ อาจเป็นคำพูด การเขียน การแสดงท่าทาง ทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายและมีการตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

5.4 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ค้าตลาดสดในขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอย ตั้งแต่การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ วางแผน การดำเนินงาน และการติดตามผล ที่ส่งผลให้การจัดการขยะมูลฝอยประสบความสำเร็จ

5.5 ปัจจัยผลลัพธ์ คือ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

6. กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ คือ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

2. ได้รูปแบบของการจัดการขยะมูลฝอย สามารถนำไปแก้ไขปัญหามลพิษของ
ผู้ค้าตลาดสด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
3. เป็นตัวอย่างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าตลาดสดในกลุ่มจังหวัดร้อย
แก่นสารสินธุ์



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY